

УДК 339.9

Карпович М. О.,*студент Національного університету “Острозька академія”**Науковий керівник:**ст. викл. Топішко Н.П.*

КОНДИТЕРСЬКА ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Кондитерська галузь є однією з найперспективніших і потенційно ефективних. Галузь займає особливе місце в харчовій промисловості та національній економіці. Особливості кондитерської продукції, розширений і постійно оновлюваний її асортимент, значний термін придатності виробів, відсутність державного регулювання ціноутворення, відносно високий рівень рентабельності виробництва роблять географічний національний ринок майже необмеженим. Експортний потенціал галузі також є значним [1]. Її динамічному розвитку сприяє стабільно високий попит на продукцію та достатня забезпеченість власними сировинними ресурсами, хоча в останні роки темпи росту її дещо уповільнилися. Дослідженням проблем розвитку кондитерської галузі займаються такі вчені як: О.Галушко, М.Домашенко, О.Ковальов, Л.Королюк Г.Савельєва, О.Сахно, О.Соколов, О.Ткаченко та ін.

Ринкові трансформації економіки та висока відкритість національного ринку поставили перед кондитерською промисловістю жорсткі умови щодо виготовлення конкурентоспроможних кондитерських виробів, які б задовольняли потреби населення і були перспективними на зовнішньому ринку. За останні роки підприємства галузі здійснили значну перебудову асортименту продукції, розробили та запровадили нові технології, які дозволили в певній мірі витіснити закордонну продукцію з внутрішнього ринку.

Кондитерська галузь України представлена великими та малими компаніями різних форм власності. Кожна з них має свій унікальний підхід до виробництва, реалізації та маркетингу продукції. Кондитерські виробничі підприємства розташовано більш-менш рівномірно по всій території України, відповідно до споживання на охоплених територіях. На них працює понад 170 тисяч фахівців. Виробничі потужності кондитерської галузі дорівнюють 1,5 млн. т/рік.

Галузь споживає понад 600 тис. т цукру на рік. До 90% підприємств випускають борошністі кондитерські вироби і лише 10% виробляють цукристі (шоколад, карамель, цукерки, драже тощо). Щорічно випускається понад 1 млн. продукції [2].

Це дає змогу не лише повністю забезпечити потреби внутрішнього ринку, а й експортувати її у значних обсягах за кордон.

Залежно від типу виробництва та орієнтації готового продукту підприємства використовують як місцеву, так й на імпорту сировину. На виробництві кондитерської продукції спеціалізується 28 потужних підприємств. Їх питома вага в загальному обсязі випуску продукції становить 60%. Більшість з них мають в своєму розпорядженні іноземний капітал.

Поруч із такими фірмами на ринку кондитерських виробів функціонує майже 800 малих і середніх підприємств, на які припадає приблизно 38%. Майже 70% ринку і $\frac{3}{4}$ експорту контролюють дев'ять найбільших компаній: "АВК", "Бісквіт-Шоколад", "Житомирські ласощі", "Конті", "Крафт Фудз Україна", "Полтава-кондитер", "Рошен", "Світ ласощів", "Світоч". Це потужні виробничо-збутові об'єднання. Так, "Рошен" як один із найбільших кондитерських концернів включає Київську, Вінницьку, Кременчуцьку, Маріупольську, Ліпецьку та Клайпедську кондитерські фабрики. На них працює понад одинадцять тисяч найманих робітників. Ця компанія виробляє 21,7% продукції галузі. Компанія "Конті" виробляє 13,9% загального обсягу продукції [3]. Вона об'єднує Донецьку, Костянтинівську, Горлівську, Курську кондитерські фабрики, де працює понад десять тисяч працівників.

Гіганти кондитерської промисловості постійно модернізують виробничі потужності, впроваджують інноваційні технології. Забезпечують моніторинг якості продукції. Розробляють технологію високоякісних кондитерських виробів. Ринкова частка 7 найбільших кондитерських підприємств України дорівнює приблизно 26%. Вони випускають до 72% загального обсягу продукції галузі.

Невеликі кондитерські підприємства, які виробляють майже 40% від загального обсягу продукції галузі, стикаються із потребою заміни застарілого обладнання та впровадження нових технологій. У цілому спрацьованість основних виробничих фондів галузі сягає 48%. Темпи їх оновлення значно відстають від потреби. Рівень механізації праці на більшості підприємствах кондитерської промисловості не перевищує 50-60%. Продуктивність праці в галузі є нижчою в два-три рази, ніж на споріднених підприємствах у зарубіжних країнах із розвинутою економікою [2]. Більшість підприємств кондитерської галузі за станом вироб-

ничо-технічної бази, структурою, техніко-економічними показниками, розвитком інфраструктури значно відстають від зарубіжних фірм, особливо за параметрами комплексної переробки сировини, механізації та автоматизації виробничих процесів, фасування та упаковки продукції.

Удосконалення матеріально-технічної бази потребує активного формування і нагромадження інноваційного ресурсу, впровадження сучасних технологій тощо. Висока ціна кредитних ресурсів гальмує процес технічного її оновлення.

Іншою актуальною проблемою є поліпшення фінансового стану підприємств галузі. Визначальним чинником цього є стан обігових коштів. Останні розпорюшуються через постійне зростання дебіторської заборгованості. Ефективність використання обігових коштів погіршується при зниженні обсягів випуску продукції.

Фінансовий стан підприємств галузі багато в чому залежить від макроекономічної стабільності в країні, платоспроможності населення. Кризовий стан економіки, значний спад виробництва сільськогосподарської продукції, заборгованість по заробітній платі та соціальних виплатах, поширення останнім часом бартеризації економічних відносин підвищення цін на сировину зумовлює нестачу фінансових і матеріальних ресурсів. Обсяги виробництва скоротилися в усіх областях. Значно зменшилося виробництво цукру, олії, маргаринової промисловості тощо. Внаслідок цього зменшилося споживання основних харчових продуктів в розрахунку на особу. У кондитерській промисловості також спостерігається певний спад [1].

Значний вплив на ефективність господарювання підприємств галузі справляє висока матеріаломісткість продукції. Це робить галузь чутливою до стану та динаміки ринків сировини (зокрема цукру та какао-бобів), валютних ризиків. Це, у свою чергу, вимагає від держави певних заходів по стабілізації валютного курсу та розвитку ринку цукру.

В умовах стрімкого розвитку науково-технічного прогресу, осучасненні виробничих фондів, використанні інноваційних технологій у виробництві, перед підприємцями та державою постала актуальна проблема освоєння нових ринків збуту для виготовленої продукції [2]. Сучасний ринок солодошів в Україні досягнув максимальної точки насиченості різноманітною продукцією. Враховуючи власні потужності кондитерської галузі, 950 тис. тон за 2012 рік, та обсяги продукції що імпортується в Україну, 19,7 тис. тон за 2012 рік, а експорт даної продукції становив 84,7 тис. тон за 2012 рік, є очевидним, що реалізація експортного потенціалу України – стратегічне завдання [4]. Тим більше, що платоспроможність громадян ЄС вища:

середня заробітна плата європейця у 2010 р. становила – 11,945 євро на рік, українця – 2583,5 євро [5]. Очевидним є те, що європейський ринок є перспективним для вітчизняного товаровиробника.

Отже, ринок кондитерських виробів характеризується високим рівнем насичення. П'ять-десять вітчизняних компаній (часто з іноземним капіталом) майже повністю витіснили як західний, так і російський імпорт, а також продукцію більшості невеликих підприємств. Компанії виводять на ринок нові продукти, підвищують ціни, пояснює це прагненням покупця до якіснішого і дорожчого продукту. Проте висока ціна не завжди гарантує високу якість продукції навіть у солідних виробників.

Конкурентоздатність галузі на внутрішньому ринку створює потенціал для просування на зовнішні ринки. Проте позиції українських виробників на глобальних ринках, у т.ч. захищених високим рівнем протекціонізму, є ще досить слабкими. Стратегія виходу на ринки країн ЄС має поєднувати сировинний напрям із напрямом проникнення на ринки продукції з високим ступенем обробки на основі ретельно проведеної діагностики конкурентоспроможності українських товарів кондитерської галузі на ринку країн – членів ЄС. Україна має експортний потенціал, який варто реалізувати.

Література:

1. Мозговая О.И. Анализ рынка кондитерских изделий / О.И.Мозговая, С.Г.Заболотный // УкрАгроКонсалт. – 2009. – № 3. – С. 8
2. Домашенко М.Д., Савельева Г.С. Кондитерська галузь в Україні / М.Д. Домашенко, Г.С.Савельева // Зб.наук.доповідей Міжнародної наук.-практ.конференції “Економічні проблеми сталого розвитку” (4-5 квітня 2012 р., м.Суми). – Суми, 2012.
3. Соколов О., Сахов О. Огляд ринку кондитерських виробів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.proconsulting.cjm.ua>
4. Державний Комітет Статистики. [Електронний ресурс] Режим доступу – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. GfK. Компанія з маркетингових та соціальних досліджень // [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://www.gfk.ua/>
6. Домашенко М.Д., Савельева Г. С. Кондитерська галузь в Україні / М.Д. Домашенко, Г. С. Савельева // Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції “Економічні проблеми сталого розвитку” (4-5 квітня 2012 р.). – Суми, 2012. – С. 48-50.
7. Галушко О.С. Тенденції розвитку ринку кондитерських виробів та особливості трансформацій у системі цінностей його учасників : наукове видання / О.С.Галушко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 8. – С. 17- 25.